

TER BESLUITVORMING

Aan: **alle leden van het Interdepartementaal Overleg Scheepswrakken**

Van

Datum

15 april 2020

Referentie

Bijlagen

Kopie voor

Reeds afgesteld met

Aantal pagina's

1

nota

Vondst HMS *Apollo*

In verband met de coronacrisis worden diverse agendapunten van het afgelaste Interdepartementaal Overleg Scheepswrakken schriftelijk ter besluitvorming rondgestuurd.

Aanleiding

Naar aanleiding van de vondst van de HMS *Apollo* (1794), een wrak van de Royal Navy, willen wij de Engelsen van de vondst op de hoogte brengen.

Kernpunten

Sportduikers hebben eerder een wrak ten westen van Den Helder in de Noordzee ontdekt, dat nu geïdentificeerd is als de HMS *Apollo* die in 1799 bij de Engelse aanval op Den Helder verging. Zij hebben een aantal spullen van het wrak meegenomen. Op basis waarvan ze hebben kunnen vaststellen dat het een Royal Navy wrak was.

Zijn de leden van de commissie akkoord met de volgende benadering:

1. Wij benaderen de Britse autoriteiten met de mededeling dat de HMS *Apollo* waarschijnlijk gevonden is;
2. Wij vragen de Britten of zij er bezwaar tegen hebben dat wij of een externe partij een waardestellend onderzoek op de plek uitvoert.
3. Dat er objecten van de *Apollo* in handen zijn van private personen, en dat wij een poging gaan ondernemen om deze spullen te laten overdragen aan de Britse autoriteiten/marine.

Opmerkingen/besluiten via e-mail

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Request ship wrecks North Sea
Datum: vrijdag 1 maart 2019 00:36:51
Bijlagen: [image001.png](#)
[image005.png](#)

Dank, waardevol. Blijf graag in cc op de hoogte

Sent with BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

From: [REDACTED]@minbuza.nl>
Date: Thursday, 28 Feb 2019, 9:36 pm
To: [REDACTED]@minbuza.nl>, [REDACTED]
 [REDACTED]@minbuza.nl>
Subject: FW: Request

Ter info.

Gr

[REDACTED]

From: [REDACTED]@minocw.nl>
Sent: donderdag 28 februari 2019 16:10
To: [REDACTED]@minbuza.nl>
Subject: FW: Request

Dag [REDACTED],

[REDACTED] had me onlangs je contactgegevens gegeven, maar nu vergat ik alsnog je cc te geven van onderstaand bericht. Excuus!

Voor vragen weet je me te vinden. Ik wacht de reactie van [REDACTED] maar even af.

Vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 28 februari 2019 15:19
Aan: [REDACTED]@mod.gov.uk)
CC: [REDACTED]@fco.gov.uk; [REDACTED]@mod.gov.uk'
Onderwerp: Request

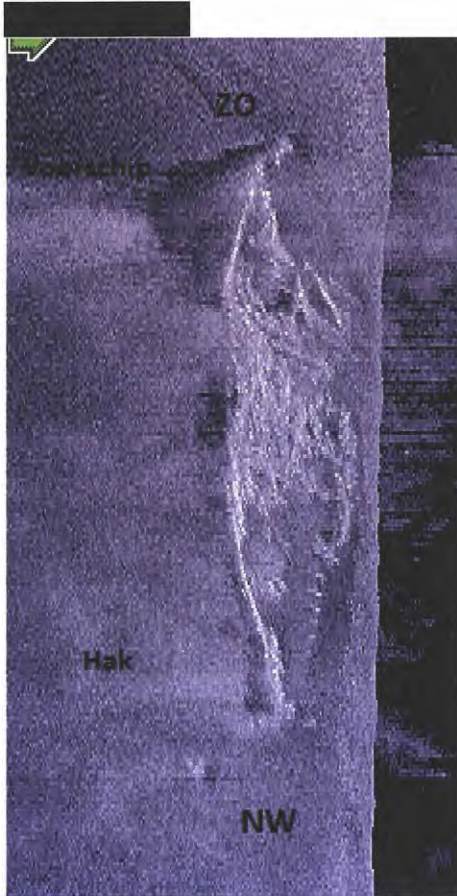
Dear [REDACTED],

In July 2019 the Dutch Cultural Heritage Agency is planning to investigate a number of shipwrecks in the North Sea. The goal is to assess these sites, to find out what the archaeological value is, and what the threats are for in situ preservation of their location. There will be no excavation. But we would like to take some wood samples for dendro-chronological analysis. One of these shipwrecks is a warship of possible British origin. The site was reported to us in late 2017, by a diving club. They investigated the site with side scan sonar (picture 1) and by diving. To try to identify the site, they took a barrel hoop from the sea bed (picture 2). There was no excavation carried out. The site is located a few kilometres west of the island of Texel, in an area called Noorderhaaks. The position in WGS 84 is: [REDACTED]. According to the diving club, on the sea bed lie the remains of a 45 meter long, wooden built sailing vessel. The site consists of the almost complete lower half of the ship, partly buried in the sand. The ship had copper nails and copper sheathing, and was armed with at least 13 cast iron cannons. A large part of the construction is still connected and intact. Picture 3 shows the site plan they made. On the heel of the stern post (Hak on Picture 3) markings were found (picture

4). According to the divers an erosion gully is threatening the site.

Through this email we would like to ask your permission to investigate this ship and to take wood samples. Of course we will share the findings of our research, especially any information relating to its origin.

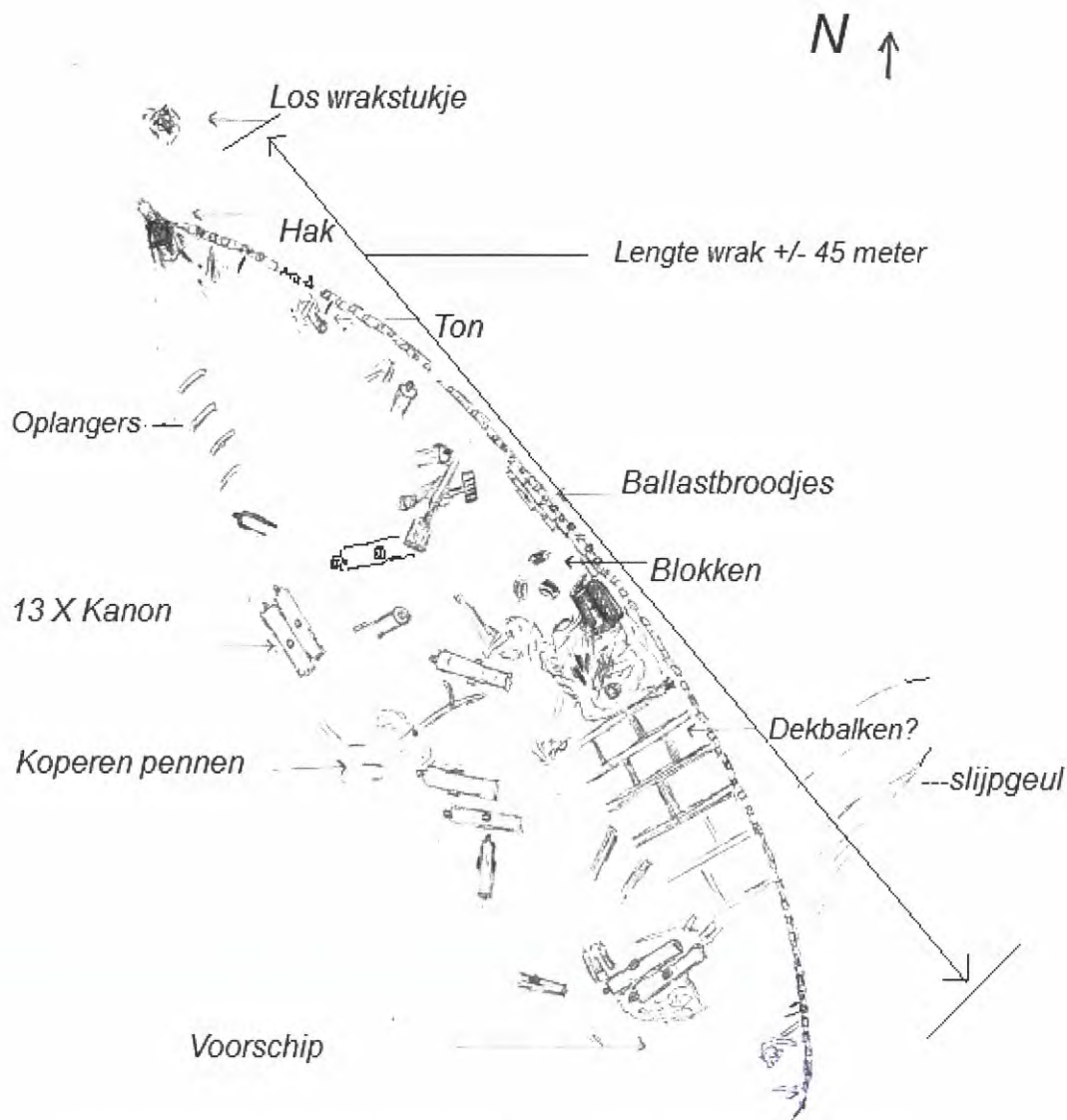
Best regards,

Picture 1, side scan sonar image of the site, with the bow area in the top of the picture (South-East (ZO)).

Picture 2, Barrel hoop with broad arrow marking. The left one is from this wreck site.

Schets naar eerste idee en waarnemingen

Ernst Jongejan Nortseadivers

Picture 3, site plan of the wreck.

Translation:

Voorschip – bow area

Slijpgeul – erosion gully

Dekbalken – Deck beams

Blokken – pulley blocks

Ballastbroodjes – Ballast

Ton – barrel

Lengte wrak – Length of ship wreck

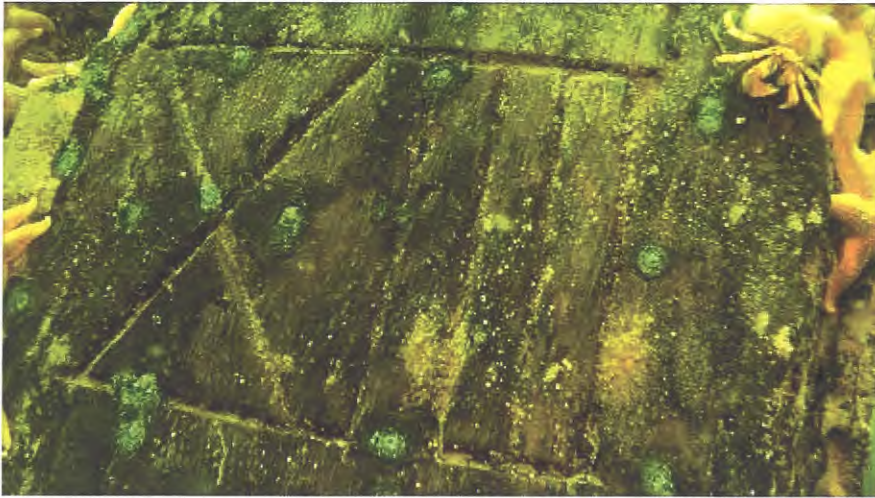
Hak – heel of stern post

Los wrakstukje – loose piece of wreck

Oplangers – top part of the futtocks

13 X kanon – 13 cannons

Koperen pennen – copper nails

Picture 4, heel of stern post (Hak) with markings XVIII and XIII

Directie Erfgoed en Kunsten van het ministerie van OCW
Rijnstraat 50
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
Telefoon +

Cultural Heritage Agency
Ministry of Education, Culture and Science

Address

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
P.O. box 1600
3800 BP Amersfoort
The Netherlands
www.cultureelerfgoed.nl

Contact

@cultureelerfgoed.nl

Reference

154199

Date 17 June 2020
Concerning HMS Apollo

To whom it may concern,

Hoping this letter finds you in good health, I'm writing you to address the following.

In 2017, recreational divers discovered several wrecks, in the North Sea, west of the Dutch city of Den Helder. One of these shipwrecks appeared to be a warship of British origin. The divers recovered some artefacts of the wreck. Based on these, they were able to determine that the wreck is the HMS *Apollo* that wrecked in 1799 during the English attack on Den Helder.

The site has been investigated with side scan sonar and a diving survey. There was no excavation carried out. The site is located in an area called Noorderhaaks. The position in WGS 84 is: .

Because this concerns a British warship, the wreck enjoys immunity from jurisdiction and inviolability. This means that we will not perform or authorize intrusive acts on the wreck without permission from the UK.

With this letter, we ask your permission to conduct an on-site assessment to research the archaeological value and possible threats on location. This may be partly intrusive in the sense that a trench may be dug. Of course we will share the findings of our research with you and our English partners at Historic England and the Ministry of Defense.

The aforementioned artefacts that were raised in the early stage of diving at the site, are now in the hands of private persons. With you agreeing, we will start the procedure to take the objects in our custody and return them to the UK as the rightful owner. Please advise us in the procedure to follow.

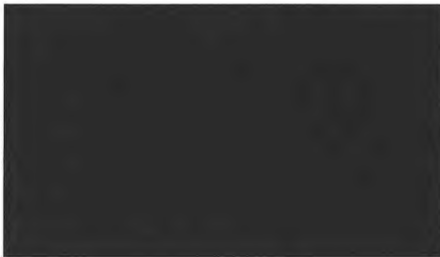
To summarize:

1. We would like to get your permission to conduct an archaeological assessment on the site of what is believed to be the HMS Apollo,

2. As soon as we are absolutely certain it is the Apollo, we would like to return objects earlier salvaged from the wreck site and ask you for your guidance in this process.

Date
17 June 2020

Sincerely,

Cultural Heritage Agency of the Netherlands

Persbericht

6 januari 2020

Onderzoek naar wrak van Brits oorlogsschip uit 1799 levert bijzondere vondsten op

Op 6 januari 1799, exact 222 jaar geleden, strandde het Britse oorlogsschip de HMS Apollo voor de kust van de Razende Bol bij Texel. Het schip was diep weggezakt in de zeebodem maar is door erosie weer tevoorschijn gekomen. Het wrak van de Apollo en de zeebodem rond het wrak zijn in de zomer van 2020 onderzocht. Dit leverde een aantal bijzondere vondsten op. Deze vondsten worden deze zomer tentoongesteld in museum Kaap Skil, onder voorbehoud van de coronamaatregelen.

Het oorlogsschip uit 1794 was eigendom van de Royal Navy. Door een navigatiefout strandde het schip op de ondieptes bij de Razende Bol. De kapitein probeerde het schip nog te redden door alle kanonnen over boord te laten gooien en zo het schip lichter te maken, maar dit mocht niet meer baten. Het schip zonk diep in het zand weg. De opvarenden werden gered door een Pruisisch fregat.

Onderzoek

Afgelopen zomer zijn het wrak, dat zich op zeven meter diepte bevindt, en de zeebodem rond het wrak bestudeerd met behulp van sonarbeelden en duikend onderzoek. Periplus Archeomare voerde het sonaronderzoek uit in opdracht van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed. Het duikwerk werd verricht door de NorthSeaDivers uit Breezand, ondersteund door de gemeente Texel, Museum Kaap Skil en de provincie Noord-Holland.

Bijzondere vondsten

Veel van de overboord geworpen kanonnen zijn teruggevonden en er is militaire uitrusting van de mariniers opgedoken, waaronder twee leren patroontassen. Deze tassen hingen met een riem aan de heup. In de tas was ruimte voor een hardhouten patroonhouder voor 18 patronen. Die patronen bestonden uit een rol papier gevuld met buskruit en een ronde, loden musketkogel. Het leren foedraal van de tassen heeft een oversluitende klep met in goudopdruk het wapen van de Engelse koning George III, de toenmalige koning.

Ook zijn twee leren schedes voor bajonetten opgedoken. Bijzonder is dat in deze schedes het eigendomsmerk 'the Broad Arrow' van de Royal Navy en de

gekroonde GR is geslagen. Tot op de dag van vandaag worden Britse overheidsgoederen met de GR gemerkt.

De objecten zijn gaaf bewaard gebleven door de uitstekende conserveringsomstandigheden op de zeebodem. In het wrak bevinden zich nog veel andere objecten, maar er is geen menselijk botmateriaal gevonden.

Geschiedenis van het fregat HMS Apollo

De HMS Apollo behoorde tot de zogenaamde Artois-klasse. Het was gemaakt van hout, ruim 46 meter lang en werd in september 1794 te water gelaten. Het schip werd snel gebouwd en niet vooraf getest. Het beschikte over ondeugdelijke navigatieapparatuur. Momenteel resteert het 'lower deck' nog, dat heeft een lengte van 44,5 meter.

De HMS Apollo was onderdeel van een vloot die moest voorkomen dat Frankrijk Engeland zou veroveren. Dat zat als volgt: in 1795 verjoegen de republikeinse Nederlandse Patriotten stadhouder Willem V van Oranje-Nassau. Dat deden zij met behulp van Frankrijk. Willem vluchtte naar Engeland, de Fransen bereidden een invasie van Engeland voor. Omdat Engeland deze invasie wilde voorkomen, patrouilleerde de Royal Navy langs de Noordzeekusten. Tijdens deze patrouilles strandde de HMS Apollo.

In 1810 vergingen nog meer Britse oorlogsschepen bij Texel; onder andere de HMS Minotaur, de HMS Nassau en het grote linieschip de HMS Hero.

Brits eigendom

Omdat de HMS Apollo een Brits oorlogsschip is, zijn én blijven de objecten eigendom van het Verenigd Koninkrijk. Dat is internationaal zo afgesproken. De provincie Noord-Holland krijgt nu het beheer over is nu beheerder van de spullen middels een en vraagt om een formele bruikleen die tussen Nederland en Engeland zal worden opgesteld zodat de objecten straks legaal in Kaap Skil kunnen worden tentoongesteld. Momenteel worden de vondsten in badjes geconserveerd bij de firma Restaura in Heerlen.

Voor het opduiken van vondsten uit Nederlandse, Britse of andere oorlogsschepen in Nederlandse wateren is vooraf toestemming van de Nederlandse overheid en het land waartoe het wrak nog altijd behoort nodig. Die toestemming wordt verkregen via de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Erosie en monitoring van scheepswrakken

De natuurlijke erosie voor de Razende Bol is omvangrijk. Vele tientallen meters per jaar verdwijnen in zee en scheepswrakken die daar zijn vergaan, spoelen

bloot. Overheden en amateurduikers zorgen voor monitoring van de wrakken en nemen maatregelen door de locatie te beschermen of - als dat niet gaat - de berging van blootgespoelde objecten.

Noot voor de redactie

Bijschriften bij de afbeeldingen + herkomst:

1. Sonarscan van de HMS Apollo, zomer 2020. (RCE-Periplus)
2. Dieptekaart van het onderzoeksgebied tussen Texel en Den Helder. (Periplus)
3. Patroontassen en patroonhouder uit het wrak. (Archeologie West-Friesland)
4. Bajonetschedes en patroontassen van runderleer. (Archeologie West-Friesland)
5. Twee bajonetschedes met ijzeren clips. (Archeologie West-Friesland)
6. Leren bajonetschede met boven de ijzeren clip de gekroonde roos met GR. (Archeologie West-Friesland)
7. Klep van de patroontas met in goudopdruk wapen van George 3 Rex. (Archeologie West-Friesland)
8. Duiker van de NorthSeaDivers documenteert de scheepsresten, zomer 2020. (NorthSeaDivers)
9. Zeekrab in de vuurmond van een Brits 18-ponder kanon uit de HMS Apollo. (NorthSeaDivers)
10. Luchtfoto van het onbewoonde eiland de Razende Bol.

Niet ter publicatie:

Heeft u vragen of wilt u meer weten over de achtergrond van het onderzoek of de HMS Apollo? U kunt terecht bij [REDACTED], e-mailadres [REDACTED]@texel.nl.

Loan Out Agreement

Ref No: NMRN LO 149

35.

Borrowing Institution: Kaaps Kil Museum on the island of Texel. But loan managed by Cultural Heritage Agency of the Netherlands Telephone: [REDACTED] Contact via: [REDACTED]@cultureelerfgoed.nl		Address: [REDACTED] Cultural Heritage Agency of the Netherlands, Smallpad 5 / 3811 MG Amersfoort. P.O.Box 1600/3800 BP Amersfoort, The Netherlands.
The contact details above will be held securely, and only used in connection with the loan referred to in this agreement		
DETAILS OF OBJECT(S) LOANED		
ACCESSION NUMBER TBC	DESCRIPTION (Incl title, if artwork/publication) 18 th Century Royal Marine items from HMS Apollo wreck: Two leather bayonet sheaths with iron clips and two leather cartridge pouches.	VALUATION TBC
REASON FOR LOAN: (Incl Title of Event or Exhibition, if applicable) To exhibit finds in Kaaps Kil Museum on the island of Texel		
Start Date of Loan Period: 17/03/2021		End Date of Loan Period: 30/09/2021
BORROWER SIGNATORY I hereby undertake, as a duly authorised official of the institution named above that, with the loan of the object(s) from the National Museum of the Royal Navy as listed in this agreement, the Conditions of Loan of the Trustees of the National Museum of the Royal Navy are accepted, will be observed, carried out and that the item(s) lent will be governed by these conditions and no others. Name: _____ Signed: _____ Position: _____ Date: _____		
MUSEUM SIGNATORY The Trustees of the National Museum of the Royal Navy agree to lend the object(s) described above, on acceptance by the borrower of the standard Conditions of Loan and any additional conditions as stated overleaf. Name: [REDACTED] Signed: [REDACTED] Position: Registrar Date: 17/03/2021 (On behalf of the Trustees of the NMRN)		
RETURN OF OBJECTS Receipt of the object(s) described above, on completion of the Loan Period, is hereby acknowledged. Signed: _____ Date: _____ (On behalf of the Trustees of the NMRN)		

Loan Out Agreement

Conditions of Loan

1 General

- 1.1 The National Museum of the Royal Navy (NMRN) comprises a number of sites, all of which are covered by this Loan Out Agreement. These include: the National Museum of the Royal Navy (Portsmouth); the Royal Marines Museum; the Royal Navy Submarine Museum; Explosion! The Museum of Naval Firepower; the Fleet Air Arm Museum; and the National Museum of the Royal Navy (Hartlepool).
- 1.2 The borrower agrees to abide by the terms laid out in the National Museum of the Royal Navy (NMRN) Loans Policy.
- 1.3 The NMRN should be kept informed of any changes in the dates of an exhibition and of any temporary closures of the borrowing institution, which affect loan material.
- 1.4 The borrower may not lend loaned material to any third party, nor may it be removed from any specified display area without the written permission of the NMRN.
- 1.5 Reasonable access to material on loan must be provided by the borrower to NMRN staff, when required.

2 Transport and Packing

- 2.1 The NMRN reserves the right to specify or approve the agent or carrier, and approve standards for all packing and transport used. When appropriate the NMRN will delegate an escort to accompany loaned material and to place it on and off display. The expenses of the escort will be paid by the borrower.

3 Insurance, Loss or Damage

- 3.1 The borrower agrees that the material to be lent will be insured to a value determined by the NMRN or, in lieu of commercial insurance, to the provision of an indemnity acceptable to the NMRN. Evidence of insurance or indemnity must be submitted for approval by the NMRN prior to the despatch of the loan.
- 3.2 The NMRN must be informed immediately of any loss, deterioration or damage of whatever nature to loan material, including any discovered on first receipt. No changes, repairs, restoration, conservation or extensive cleaning should be undertaken without the written permission of the NMRN.

4 Security

- 4.1 The Premises in which loaned material is to be housed and displayed must be safe and secure. The Trustees of the NMRN must be satisfied that adequate safeguards and protective measures have been taken by the borrower.
- 4.2 During the period of loan, material must not be removed from the agreed area of display, except in the event of an emergency, without written authorisation from the NMRN.

5 Environmental, Preservation and Repair

- 5.1 The NMRN will provide a general condition report of loaned material prior to its release on loan. The report will indicate any existing defects and any desirable repair or conservation work. If conservation work is required, the NMRN reserves the right to specify the methods and conservator(s) by which the work should be completed.
- 5.2 The borrower is required to provide and maintain at all times the environmental conditions specified in the condition report(s) provided for the loaned material.

6 Photography and Reproduction

- 6.1 The borrower should apply for written permission from the NMRN to make photographs or other reproductions of loan material. Normally photography will be permitted, as long as it does not involve handling the loaned material. The regulations of copyright law must be observed.
- 6.2 The reproduction of photographs is permitted only for archival, educational, press and publicity purposes, and other similar purposes of a non-commercial nature. An appropriate acknowledgement must be provided.
- 6.3 No photographic copy or other licences may be given by the borrower in respect of loaned material from the NMRN.

7 Acknowledgement

- 7.1 An acknowledgement to the "National Museum of the Royal Navy" must be given in all exhibition catalogues and labels for the loaned material.

8 Termination of Loan

- 8.1 The Museum reserves the right to withdraw loaned material, for any reason, by three months' notice in writing. Any circumstance leading to a failure to comply with the terms of the NMRN Loans Policy and the Conditions of Loan may result in any or all of the loaned material being recalled immediately.

Additional Conditions (Incl. any amendments to the standard Conditions of Loan in this section, indicating relevant clause)
(continue on additional sheet if necessary)